

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Factors Affecting the Operation Effectiveness Improvement of Child
Development Centers under the Local Government Organizations in the
North-eastern Region of Thailand

จินตนา กุลากุล^{1/*}

Jintana Kulakul^{1/}*

^{1/}สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร อ.เมือง จ.สกลนคร 47000

^{1/}Program in Educational Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University,

Sakon Nakhon 47000, Thailand

(Received: 11 February 2016; Accepted: 17 May 2016)

Corresponding author: dr.trin@outlook.com

Abstract: The objectives of this research were to study factors and evaluate the suitability of factors affecting the improvement of operation effectiveness of child development centers under local government organizations in the North-eastern region of Thailand. The study was conducted in 2 phases. The first phase was the study of factors affecting improvement of the operation effectiveness conducted by the study of relevant documents and research, the interview with 7 experts and multi-case studies of 4 distinguished child development centers. The second phase was the suitability evaluation by using confirmatory factor analysis through the assistance of LISREL software. There were 600 subjects. The study revealed the following results. 1) The factors affecting improvement of the operation effectiveness of child development centers consisted of 6 main factors as follows: (1) administration and management (2) stakeholders (3) learning process management (4) building and facilities (5) participation from all sectors (6) local politics and 2) Structural model on the factors affecting improvement of the operation effectiveness of child development centers was fitted with the empirical data with Chi-square = 230.94, df = 178, p-value = 0.00 GFI = 0.97, AGFI = 0.94, RMSEA = 0.02, CN = 557.42. The factors had positive value between 0.46 - 0.98 and all had a statistically significant level at 0.01. The equation of factors was $FE = 0.90(MA) + 0.98(SH) + 0.84(TE) + 0.89(PL) + 0.84(PR) + 0.46(LP)$. This research is beneficial to the child development center.

Keywords: Factor, effectiveness, child development center, local government organization

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและตรวจสอบความเหมาะสมของปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยมี 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัย โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน และ การศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ 4 แห่ง ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของปัจจัย โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ด้วยโปรแกรม LISREL กลุ่มตัวอย่าง 600 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 6 ปัจจัยหลัก ได้แก่ (1) การบริหารจัดการ (2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ (4) อาคารสถานที่ (5) การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และ (6) การเมืองท้องถิ่น 2) โมเดลโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi-square = 230.94, df = 178, p-value = 0.00 GFI = 0.97, AGFI = 0.94, RMSEA = 0.02, CN = 557.42 คำนวณค่าของปัจจัยทุกปัจจัยเป็นบวกอยู่ระหว่าง 0.46 - 0.98 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีสมการปัจจัยคือ $FE = 0.90(MA) + 0.98(SH) + 0.84(TE) + 0.89(PL) + 0.84(PR) + 0.46(LP)$ งานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: ปัจจัย ประสิทธิภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำนำ

ประเทศไทยมีแผนงานในการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพมาโดยตลอด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ (ก่าจร, 2558) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบการจัดการศึกษาแก่ประชาชนระดับใดก็ได้ตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยมุ่งหวังให้เกิดความเสมอภาคในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชุมชน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 เป็นต้นมา

การจัดการศึกษาปฐมวัยที่ส่วนราชการต่าง ๆ ดำเนินการอยู่ ได้แก่ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) กระทรวงศึกษาธิการ ได้ถ่ายโอนมาให้เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้รับผิดชอบทั้งหมด ภายใต้ชื่อ “ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก” (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553)

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กจึงกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) ขึ้นเพื่อเป็นกรอบและแนวทางให้ทุกภาคส่วนนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะเด็กเป็นรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและเป็นต้นทุนทางสังคมที่มีค่ามากที่สุด เด็กแรกเกิดถึงอายุ 6 ปี เป็นช่วงที่สมองเด็กเรียนรู้อย่างรวดเร็วและมีพัฒนาในทุกด้านมากที่สุด

ดังนั้นศูนย์เด็กจึงจำเป็นต้องมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ทั้งด้านโครงสร้าง ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร และด้านการให้บริการ เพื่อให้เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการส่งเสริมสุขภาพและเตรียมความพร้อม ทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย ผลการวิจัยของ สมเจตน์ และคณะ (2551) ที่ศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการคุณภาพ การศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม พบปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบลดังนี้ 1) ด้านการศึกษา ขาดแผนการเรียนการสอนที่มีมาตรฐาน ขาดแนวทางการปฏิบัติ และครูผู้ดูแลเด็กยังไม่เข้าใจ บทบาทการทำงาน 2) ด้านอาคารสถานที่ บางแห่ง ห้องน้ำไม่ถูกสุขลักษณะและไม่เหมาะสมกับเด็กเล็ก 3) ด้านการบริการ บางแห่งการรับส่งเด็กไม่สะดวก อาหารเสริมไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร การปล่อยเด็กกลับบ้านก่อนผู้ปกครองเลิกงานเป็นภาระต้องมารับเด็กในเวลาทำงาน การรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์เป็นปัญหาในการสอน 4) ด้านบุคลากร ครูผู้ดูแลเด็กบางคนยังบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ บางส่วนขาดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่จบ การศึกษาปริญญาตรี ครูผู้ดูแลเด็กไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก 5) ด้านงบประมาณ การจัดทำงบประมาณบางท้องถิ่นที่ความคิดเห็นขัดแย้งกันระหว่างผู้บริหารกับสภาองค์กรบริหารส่วนตำบล ทำให้การจัดทำงบประมาณไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้บริหาร 6) ด้านการบริหารจัดการ ในบางพื้นที่มีปัญหาการแย่งเด็กระหว่าง และจากรายงานการวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็ก ปีงบประมาณ พ.ศ.2553 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

(องค์การมหาชน) (2553) พบว่า 1) ด้านการพัฒนาคุณภาพเด็ก มีปัญหา คือ (1) สื่อการเรียนการสอนที่มีไม่เพียงพอกับเด็ก ไม่ทันสมัย ไม่มีคุณภาพ ไม่ได้มาตรฐาน และไม่หลากหลาย (2) พื้นที่ภายในศูนย์พัฒนาเด็กไม่ได้มาตรฐาน ทrudโทรม ไม่มั่นคง แข็งแรง ไม่เอื้อต่อการทำกิจกรรม ไม่เป็นสัดส่วน ห้องน้ำห้องส้วมไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก (3) เด็กมีพัฒนาการไม่เหมาะสมกับวัย ไม่ได้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาเด็ก (4) เด็กส่วนใหญ่ฟันผุ เป็นโรคภูมิแพ้และเป็นหวัดบ่อย สาเหตุเนื่องมาจากเด็กถูกเลี้ยงแบบตามใจ ไม่ได้ได้รับการฝึกนิสัยในการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ครบ 5 หมู่ และขาดการออกกำลังกาย 2) ด้านผู้ดูแลเด็ก มีปัญหา คือ (1) ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้รับการฝึกอบรมพัฒนาตนเอง (2) ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้จบปริญญาตรีทางการศึกษา ปฐมวัย (3) จำนวนผู้ดูแลเด็ก ไม่สมดุลกับจำนวนเด็ก และต้องทำหน้าที่หลายอย่าง และ 3) ด้านการบริหารจัดการ มีปัญหา คือ (1) งบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ และได้รับงบประมาณล่าช้า (2) การบริหารจัดการไม่เป็นระบบ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพต่อไป

นิยามศัพท์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สิ่งที่ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายเพิ่มขึ้น

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสม โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาพหุกรณีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพในการตรวจสอบความเหมาะสมของปัจจัยที่ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการสังเคราะห์และวิเคราะห์ปัจจัยหลัก ปัจจัยรอง และปัจจัยย่อยจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และการศึกษาพหุกรณีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบที่ได้รับรางวัลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพ จำนวน 4 แห่ง ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis : CFA) ด้วยโปรแกรม LISREL กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-state sampling) ดังนี้ 1) การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาจังหวัดละ 100 แห่ง 2) ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการกอง

การศึกษาหรือหัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และประธานกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 3) การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย คือ ครูผู้ดูแลเด็กจำนวน 1 คน รวมกลุ่มตัวอย่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งละ 6 คน

ผลการศึกษา

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.1 ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 49 รายการ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 5 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยหลักการบริหารจัดการ ปัจจัยหลักผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ปัจจัยหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยหลักอาคารสถานที่ และปัจจัยหลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

1.2 ผลการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก และมีความรู้ด้านการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา จำนวน 7 คน ผลการสังเคราะห์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 6 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยหลักการบริหารจัดการ ปัจจัยหลักผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ปัจจัยหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยหลักอาคารสถานที่ ปัจจัยหลักการมี

ส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และปัจจัยหลักการเมืองท้องถิ่น

1.3 ผลการศึกษาพหุกรณีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ จำนวน 4 แห่ง เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพได้รับรางวัลจากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2557 ได้แก่ 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลนาแห้ว อำเภอโนนสูง จังหวัดเลย 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา 3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลนาจารย์ อำเภอเมืองจังหวัดกาฬสินธุ์ และ 4) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดสามัคคีชัย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวใต้ อำเภอสว่างวีระกูล จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการสังเคราะห์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการยกระดับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่ามี 6 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ปัจจัยหลักการบริหารจัดการ ปัจจัยหลักผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ปัจจัยหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยหลักอาคารสถานที่ ปัจจัยหลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และปัจจัยหลักการเมืองท้องถิ่น

1.4 ผลการสังเคราะห์การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาพหุกรณีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้นแบบ ได้ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการยกระดับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 6 ปัจจัยหลัก ดังนี้

1.4.1 ปัจจัยหลักการบริหารจัดการ มี 7 ปัจจัยย่อย ได้แก่ 1) บรรยากาศองค์กร 2) โครงสร้างองค์กร 3) วัฒนธรรมองค์กร 4) กลยุทธ์การบริหารองค์กร 5) ค่านิยมร่วม 6) การสื่อสาร และ 7) งบประมาณ มี 24 ปัจจัยย่อย

1.4.2 ปัจจัยหลักผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มี 9 ปัจจัยย่อย ได้แก่ 1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) ครูผู้ดูแลเด็ก 4) คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 5) ผู้ปกครอง 6) ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7) หัวหน้ากองการศึกษาหรือหัวหน้าส่วนการศึกษา 8) ผู้ประกอบอาหาร และ 9) นักการภารโรง มี 36 ปัจจัยย่อย

1.4.3 ปัจจัยหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ มี 2 ปัจจัยย่อย ได้แก่ 1) การจัดประสบการณ์ และ 2) สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรม มี 8 ปัจจัยย่อย

1.4.4 ปัจจัยหลักอาคารสถานที่ มี 3 ปัจจัยย่อย ได้แก่ 1) อาคารและพื้นที่ 2) สิ่งแวดล้อม และ 3) ความปลอดภัย มี 13 ปัจจัยย่อย

1.4.5 ปัจจัยหลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มี 3 ปัจจัยย่อย ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมจากองค์กรภาครัฐ เอกชน และชุมชน 2) ความสัมพันธ์กับชุมชน และ 3) การส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 10 ปัจจัยย่อย

1.4.6 ปัจจัยหลักการเมืองท้องถิ่น มี 2 ปัจจัยย่อย ได้แก่ 1) เสถียรภาพของการเมืองท้องถิ่น และ 2) อำนาจทางการเมืองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 7 ปัจจัยย่อย

2. การตรวจสอบความเหมาะสมของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการยกระดับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการยกระดับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ด้วยโปรแกรม LISREL ขนาด

ของกลุ่มตัวอย่างใช้ตามแนวคิดของ Comrey and Lee (1992) อ้างโดย (กัลยา, 2551) ที่กล่าวว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน ถือว่าดีมาก (excellent) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) โดยการสุ่มเลือกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 100 แห่ง จากทั้งหมด 2,884 แห่ง อีกทั้งเลือกกลุ่มตัวอย่างจากผู้เกี่ยวข้องกับผู้พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ นายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 100 คน ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 100 คน ผู้อำนวยการกองการศึกษาหรือหัวหน้าส่วนการศึกษา จำนวน 100 คน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 100 คน ประธานคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 100 คน และสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 100 คน ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของปัจจัยเป็นดังนี้

2.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.546 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.366 ค่าความเบ้ (skewness) เท่ากับ -0.432 ข้อมูลเบ้ซ้าย ค่าความโด่ง (kurtosis) เท่ากับ -0.406 ข้อมูลมีความโด่งมากกว่าปกติ ข้อมูลมีลักษณะเข้าใกล้การแจกแจงปกติ และมีความเหมาะสมของปัจจัยอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของโมเดลปัจจัยย่อยของแต่ละปัจจัยหลักมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($P < .01$) มีค่าความสัมพันธ์ต่ำสุดถึงสูงสุดตั้งแต่ 0.22 - 0.94 มีค่า Bartlett's test of sphericity อยู่ระหว่าง 2738.08 - 11214.32 อย่างมีนัยสำคัญ และมีค่า Kaiser-Meyer-Olkin measures of sampling adequacy (KMO) อยู่

ระหว่าง 0.79 - 0.95 ปัจจัยมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอยู่ระดับดีมาก

2.3 โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อการยกระดับประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้ง 6 โมเดล มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้สมการ คือ $FE = 0.90(MA) + 0.98(SH) + 0.84(TE) + 0.89(PL) + 0.84(PR) + 0.46(LP)$ น้ำหนักองค์ประกอบของปัจจัยหลัก ทั้ง 6 ตัว มีค่าเป็นบวก ตั้งแต่ 0.46 ถึง 0.98 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($P < 0.01$) ทุกค่า เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (SH) การบริหารจัดการ (MA) อาคารสถานที่ (PL) การจัดกระบวนการเรียนรู้ (TE) การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (PR) และการเมืองท้องถิ่น (LP) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาปัจจัยส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ทุกปัจจัยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากทุกปัจจัย แสดงให้เห็นว่าปัจจัยหลักทั้ง 6 ปัจจัย คือ การบริหารจัดการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การจัดกระบวนการเรียนรู้ อาคารสถานที่ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการเมืองท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการวิจัย และสมมติฐานการวิจัย รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสภาพร (2546) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก: กรณีศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลคั้งพยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความเข้มแข็งคือ 1) คณะกรรมการพัฒนาเด็กเล็ก 2) ผู้ดูแลเด็ก 3) การมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชน และ 4) ผู้ปกครอง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุชาติดา (2547) ที่ศึกษาปัญหาอุปสรรค และปัจจัยในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีปัจจัยในการดำเนินงาน ได้แก่ 1) ด้านการบริหาร 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านวิชาการ 4) ด้านอาคารสถานที่ 5) ด้านงบประมาณ และ 6) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของขวัญใจ (2553) ที่ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดปทุมธานี ตามทัศนะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการกองการศึกษา หัวหน้าส่วนการศึกษา/นักวิชาการศึกษา และครูผู้ดูแลเด็ก พบว่ามีปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านกลยุทธ์ 2) ด้านโครงสร้าง 3) ด้านระบบการปฏิบัติงาน 4) ด้านบุคลากร 5) ด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ 6) ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ และ 7) ด้านค่านิยมร่วม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอาทิตย์ (2554) ที่ศึกษาการจัดปัจจัยบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ 2) ปัจจัยด้านบุคลากร ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ภารโรง และผู้ประกอบอาหาร 3) ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย 4) ปัจจัยด้านวิชาการและกิจกรรม

ตามหลักสูตร 5) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน และ 6) ปัจจัยด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของพีรพัฒน์ (2557) ที่ศึกษาความสำเร็จของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนข่า อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ 1) ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ 2) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย 3) ด้านการจัดประสบการณ์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็ก 4) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของประสม (2557) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา พบว่ามีปัจจัย ได้แก่ 1) บรรยากาศองค์กร 2) โครงสร้างองค์กร 3) วัฒนธรรมองค์กร 4) การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน 5) การส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย 6) การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 8) อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยย่อยทั้ง 98 ปัจจัย มีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ คือ เท่ากับ หรือมากกว่า 3.50 และปัจจัยย่อยแต่ละตัวมีความคลาดเคลื่อนรวมอยู่ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยย่อยของปัจจัยรองสามารถวัดปัจจัยหลักได้ โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ในส่วนของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R2)

(สุภมาส และคณะ, 2549) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (SH) (.98) การบริหารจัดการ (MA) (.90) อาคารสถานที่ (PL) (.89) การจัดกระบวนการเรียนรู้ (TE) (.84) การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (PR) (.84) และการเมืองท้องถิ่น (LP) (.46) โดยปัจจัยหลักดังกล่าวมีค่าสัดส่วนความแปรปรวนที่อธิบายได้ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของปัจจัยย่อยร้อยละ .21 ถึง .95 และสร้างสเกลปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ดังสมการต่อไปนี้ $FE = .90(MA) + .98(SH) + .84(TE) + .89(PL) + .84(PR) + .46(LP)$ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอันดับแรกซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมเจตน์ และคณะ (2551) ที่ศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประสบความสำเร็จในการพัฒนาทุก ๆ ด้านมาจากความเอาใจใส่ ให้ความสำคัญ ทุ่มเท มุ่งมั่น จริงจังของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างดี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของธนิดา (2558) ที่ศึกษาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ

ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีวิสัยทัศน์และเห็นความสำคัญของการศึกษา และยังสอดคล้องกับความเห็นของนฤมล (2556) ที่กล่าวว่าผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และบุคลากรท้องถิ่นส่วนหนึ่งไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ดำเนินการบริหารการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมักขาดความต่อเนื่องของนโยบายการศึกษาเมื่อมีการเปลี่ยนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาเหตุเหล่านี้ส่งผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สรุป

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ การบริหารจัดการ (MA) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (SH) การจัดกระบวนการเรียนรู้ (TE) อาคารสถานที่ (PL) การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (PR) และการเมืองท้องถิ่น (LP) โดยมีสมการดังนี้ $FE = 0.90(MA) + 0.98(SH) + 0.84(TE) + 0.89(PL) + 0.84(PR) + 0.46(LP)$ ดังภาพที่ 1

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มีปัจจัย คือ การบริหารจัดการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การจัดกระบวนการเรียนรู้ อาคารสถานที่ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการเมืองท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

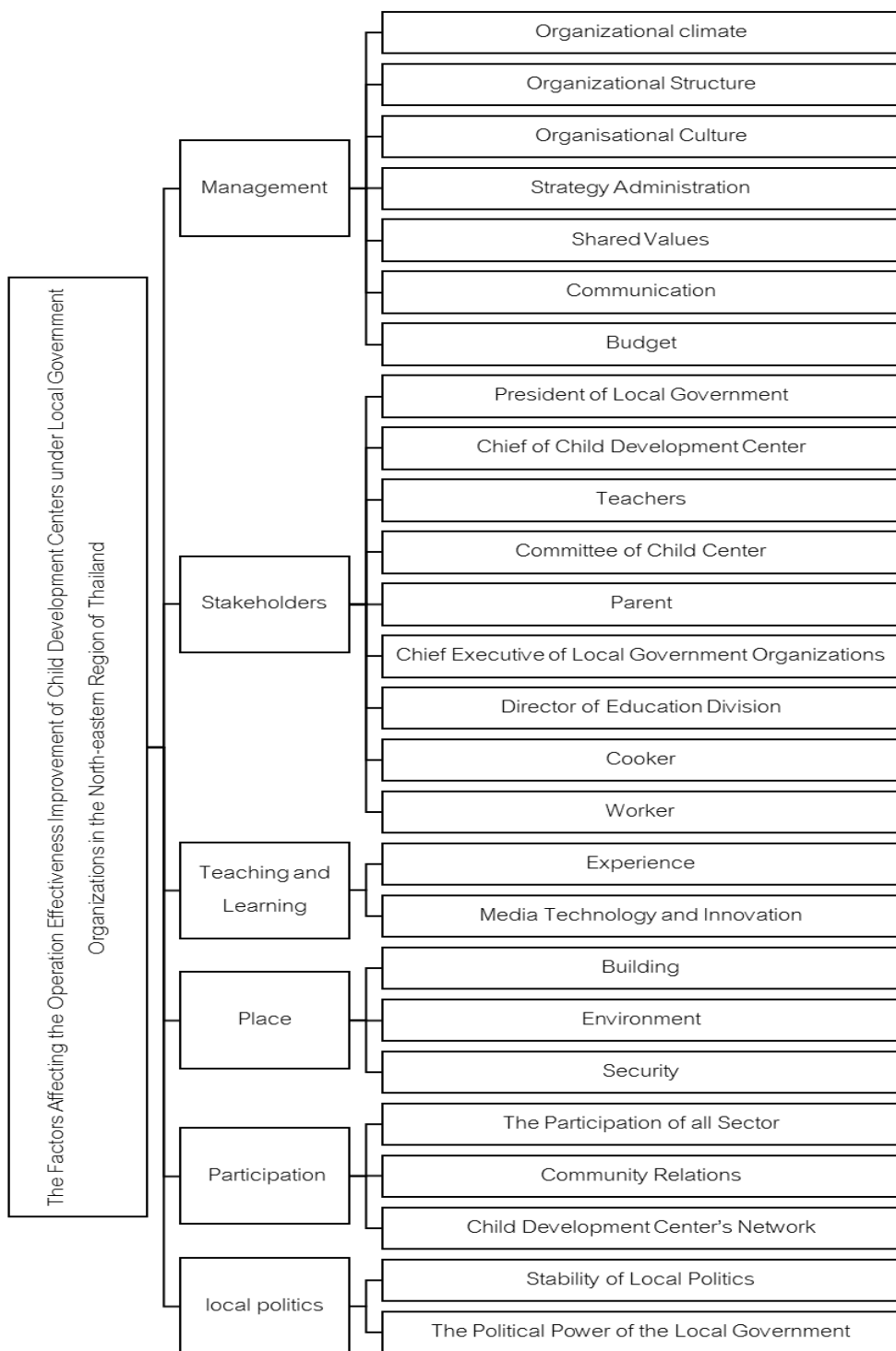

Figure 1 Factors that contribute to elevating the effectiveness of child development centers under the Local Government Organizations in the North-eastern Region of Thailand

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2553. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรุงเทพฯ. 81 หน้า.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. 2551. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. ธรรมสาร, กรุงเทพฯ. 524 หน้า.
- กัจจกร ตติยภัก. 2558. งานวิจัยกับการพัฒนาประเทศ. วารสารวารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต. 3(1): 1 - 4.
- ขวัญใจ สุตรีก. 2553. ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปทุมธานี ตามทัศนะของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการกองการศึกษา หัวหน้าส่วนการศึกษา / นักวิชาการการศึกษา และครูผู้ดูแลเด็ก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี. 138 หน้า.
- ธนิดา ปัทมพรพงศ์. 2558. การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา: ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลแก้งคร้อ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ. สถาบันส่งเสริมการบริหารการบ้านเมืองที่ดี, กรุงเทพฯ. 35 หน้า.
- นฤมล ศรีบุญเรือง. 2556. คุณลักษณะของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.). ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร 15(2): 1-8.

- ประสม มารศรี. 2557. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 1(1): 359-369.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก.. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา, กรุงเทพฯ. 23 หน้า.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542. 2542. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา, กรุงเทพฯ. 66 หน้า.
- พีรพัฒน์ มุมอ่อน. 2557. ความสำเร็จของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโนนข่า อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น. วารสาร Graduate Research Conference. 1(1): 3105-3112.
- สถาพร จินดาเดช. 2546. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก: กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลคู้งพยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วารสารศรีวันาลัยวิจัย. 4(7): 1-19.
- สมเจตน์ ภูศรี และคณะ. 2551. การพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 2(1): 11-28.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน). 2553. สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กปิงปประมาณ พ.ศ.2553. รายงานการวิจัย.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา, กรุงเทพฯ. 86 หน้า.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2550. นโยบายและ
ยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย 0-5 ปี ระยะยาว
พ.ศ. 2550-2559. วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น, กรุงเทพฯ.
45 หน้า.

สุชาติ สมสวนจิตร. 2547. การศึกษาปัญหาอุปสรรค
และปัจจัยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
องค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอพิมาย จังหวัด
นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, มหาสารคาม. 81 หน้า.

สุภมาส อังคุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนีกุล

ภิญโญภานุวัฒน์. 2552. สถิติวิเคราะห์สำหรับการ
วิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ เทคนิค
การใช้โปรแกรม LISREL. เจริญดีมั่นคง, กรุงเทพฯ.
404 หน้า.

อาทิตยา ศรีธิพันธ์. 2554. การจัดปัจจัยบริหารจัดการ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบล
สันผีเสื้อ จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. 98 หน้า.

